

Gada pārskats 2007

2007.gadā VDI turpināja jau 2006.gadā iesākto darbu, lai VDI kontroli un uzraudzību padarītu iespējami efektīvu un precīzu, kā arī attīstītu preventīvo kultūru sabiedrības apziņā. VDI tika mainītas darba metodes. Pirmkārt, būtiska darba daļa tagad tiek organizēta kampaņu veidā. 2007.gadā notika deviņas informēšanas un inspicēšanas kampaņas. Apkopotie rezultāti parāda, ka kampaņa ir efektīva uzņēmumu kontroles un sabiedrības informēšanas metode, kas ļauj konkrētas problēmas risināt, precīzi identificējot mērķa grupas. Otrkārt, VDI ir sākusi īstenot bargāku administratīvo sodu piemērošanas taktiku. Tādējādi tiks panākts, ka pakāpeniski sabiedrības apziņā veidojas pārliecība, ka sods par darba aizsardzības prasību pārkāpumiem ir adekvāts un neizbēgams.

VDI 2007.gada darbības plānošanā tika ievērots prioritāro darbību princips. Saskaņā ar VDI 2007.gada darbības programmu, pārskata periodam tika izvirzītas 4 galvenās prioritātes.

1. Latvijas Republikas Ministru kabineta noteiktā prioritāte - „**Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana**” bija VDI prioritāte jau trešo gadu pēc kārtas, jo Latvijas darba tirgū nelegālā nodarbinātība ir ilgstoša un raksturīga iezīme, kas rada ne tikai sociālo dempingu, bet arī nevienlīdzīgus darba apstākļus nodarbinātajiem un tirgus konkurences izkropļojumus. Lai izpildītu VDI noteiktos pamatuzdevumus, atskaites periodā tika palielināts VDI inspektoru skaits; tika palielināts apsekojumu skaits to nozaru uzņēmumos, kuros ir aktīvāka saimnieciskā darbība un paaugstināts nelegālās nodarbinātības risks; tika paaugstināta VDI darbinieku profesionālā kvalifikācija; kā arī organizētas informatīvās kampaņas un preventīvie pasākumi darba tiesību jautājumos. Pēc VDI aprēķiniem, 2007.gadā VDI atklāto ēnstrādnieku, ar kuriem darba devējs tomēr noslēdza darba līgumu, legāla nodarbināšana valsts budžetu papildināja par 588 826 latiem.

2. Eiropas Savienības (ES) noteikto kampaņu realizācija Latvijā bija otra lielā VDI prioritāte. 2007.gadā tika īstenota **Eiropas Nedēļas informatīvā kampaņa „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi”**. Kampaņas ietvaros VDI un informācijas tehnoloģiju kompānija “Hewlett-Packard” kopīgi organizēja fotokonkursu, kura mērķis bija pievērst sabiedrības uzmanību ergonomikai, drošībai un veselības aizsardzībai darba vietās. Ikviens Latvijas iedzīvotājs tika aicināts iemūžināt pozitīvus vai negatīvus darba drošības risinājumus saistībā ar balsta un kustību sistēmu. Labākie darbi tika izvietoti VDI mājas lapā, kuras apmeklētāji balsojot varēja noteikt konkursa uzvarētājus. Savukārt, kopā ar Šveices farmācijas kompāniju „Mepha” VDI organizēja publisku masu vingrošanas pasākumu, kura ietvaros ikvienam bija iespēja izvingroties, pārbaudīt savu stāju pie „Mepha” speciālistiem un saņemt ieteikumus veselības uzlabošanai, kā arī konsultēties ar VDI ekspertiem par darba vides piemērotību un vienkāršiem paņēmieniem, kā izvingrināt sevi darba vietā. VDI organizēja informatīvo semināru un lekciju ciklu "Drošs sākums", kura galvenais mērķis bija iepazīstināt jauniešus ar svarīgākajiem darba drošības un veselības aizsardzības noteikumiem, viņu tiesībām un iespējām meklēt palīdzību neskaidrību un nelaimes gadījumos. Kampaņas ietvaros, kā katru gadu, notika Labās prakses balvas konkurss, kurā piedalījās pieci uzņēmumi. Par Labās prakses balvas „Zelta Ķivere 2007” ieguvēju tika atzīti SIA “Būvuzņēmums STATS” / SIA "STATS Serviss", kas darba ergonomikas jautājumus risina ļoti sistemātiski un integrē tos darba procesā. Eiropas Nedēļas informatīvā kampaņa noslēdzās ar konferenci, kuras laikā tika sniegta informācija par kampaņas norisi Latvijā, par balsta un kustību aparāta slimību cēloņiem un profilaksi, kā arī aktuālākajām balsta un

kustību aparāta slimību risku novērtēšanas metodēm un risinājumiem to novēršanai un samazināšanai.

2007.gadā VDI īstenoja arī **ES Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) informatīvo un inspicēšanas kampaņu „Smagumu pārvietošana ar rokām veselības aprūpes un transporta nozarē”**. Kampaņas laikā tika aktualizētas konkrētas problēmas un nepilnības uzņēmumos, organizējot darbus saistībā ar smagumu pārvietošanu ar rokām, tas rosināja daudzus darba devējus pievērst vairāk uzmanības tieši smagumu pārvietošanas risku novērtēšanai (izmantojot atbilstošas metodes), lai gan šo risku kārtējā novērtēšana uzņēmumā jau bija veikta. Uzņēmumu apsekojumu laikā veiktajā smaguma pārvietošanas riska novērtēšanā bieži vien tika konstatēts, ka iepriekš noteiktais riska līmenis ir zemāks, nekā tad, ja novērtēšanā izmanto SLIC piedāvātās riska novērtēšanas metodes.

3. Ņemot vērā iepriekšējos gados notikušo nelaimes gadījumu darbā statistikas analīzi, VDI noteiktā prioritāte 2007.gadā bija **„Inspicēšanas kampaņu organizēšana nelaiemes gadījumu darbā skaita samazināšanai”**. Prioritātes ietvaros pasta un telekomunikāciju nozarē, pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē, būvniecībā, kokapstrādē tika veiktas uzņēmumu inspicēšanas kampaņas. Minēto kampaņu mērķi bija, pirmkārt, uzlabot preventīvos pasākumus konkrētajā nozarē nodarbinātajiem darba vietās, otrkārt, veicināt nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanos, treškārt, izvērtēt konkrētajā nozarē nodarbināto faktiskos darba apstākļus un sniegt nozares darba devējiem informāciju par darba vides uzlabošanas pasākumiem.

4. **Inspicēšanas kampaņu tirgus uzraudzības jomā** VDI 2007.gadā rīkoja ar mērķi nodrošināt, lai Latvijas tirgū būtu pieejamas tikai drošas, noteiktām prasībām atbilstošas preces, pastiprinātu uzmanību pievēršot lietošanā esošo vienkāršo spiedtvertņu atbilstībai normatīvo aktu prasībām, normatīvajos aktos noteiktās dokumentācijas pārbaudei un CE marķējuma esamībai.

2007. gadā VDI turpināja realizēt Eiropas Sociālā fonda nacionālās programmas “Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai” projekta **“Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana”** aktivitātes. Projekta tiešais mērķis bija pilnveidot darba drošības un darba tiesisko attiecību uzraudzības sistēmu valstī.

2007.gadā turpinājās Transition facility projekta LV/2004/SO/01 **“Arodveselības un darba drošības sistēma (tālāka attīstība)”** 3. komponentes “VDI kapacitātes attīstība, ieviešot jaunus apmācības modeļus un sektoriālo pieeju” realizācija. 2007.gadā ciešā sadarbībā ar Vācijas ekspertiem, tika pabeigta Specializētā nozaru moduļa B izstrāde. Projekts noslēdzās ar divu dienu nacionālo konferenci par darba aizsardzības sistēmas attīstību “Drošs darbs Latvijā”. VDI amatpersonas piedalījās konferencē un referēja par inspektoru specializācijas problēmām un risinājumiem, VDI darbības stratēģijas 2007.-2013.gadam izstrādes procesu, VDI jauno apmācības sistēmu, VDI sociālā dialoga veicināšanas modeli.

1. Likumi un lēmumi, kas attiecas uz VDI darbību

1.1. Likumi, kas reglamentē VDI darbību un kas stājušies spēkā 2007.gadā
2007.gadā nav stājušies spēkā jauni likumi, kas reglamentē VDI darbību

1.2. Likumi, nolikumi, noteikumi, kuru izpildes uzraudzību veic VDI un kuri stājušies spēkā 2007.gadā:

- MK noteikumi Nr. 660 “Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” (06.10.2007.);
- MK noteikumi Nr. 908 “Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (01.01.2007.);
- MK noteikumi Nr. 325 “Darba aizsardzības prasības saskarē ar ķīmiskām vielām darba vietā” (19.05.2007.);
- MK noteikumi Nr. 125 “Noteikumi par profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un klasifikācijas pamatprasībām un profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību” (20.02.2007.);
- MK noteikumi Nr. 858 “Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi” (01.01.2007.);
- MK noteikumi Nr.980 “Noteikumi par darba samaksu ārstniecības personām”(01.01.2007.);
- MK noteikumi Nr.344 “Noteikumi par bīstamo iekārtu reģistrāciju”(01.01.2007.)

2. VDI personāls

2.1. 2007.gadā VDI kopā bija **238 amata vietas**, no kurām **189** bija ierēdņu un **49** – darbinieku vietas. Uz 2007.gada 31.decembri **aizņemtas** bija **220 amata vietas**, no kurām VDI inspektoru kopējais skaits - **134**. Uz 2007.gada 31.decembri VDI brīvas bija 7,56% jeb 18 amata darba vietas. Vidēji visa gada garumā VDI bija brīvas 16 amata darba vietas.

2.2. No visiem VDI inspektoriem kopā:

- galvenie inspektori – **49**;
- vecākie inspektori – **75**;
- inspektori – **10**.

2.3. VDI inspektoru sievietes skaits kopā – **81**, no tām:

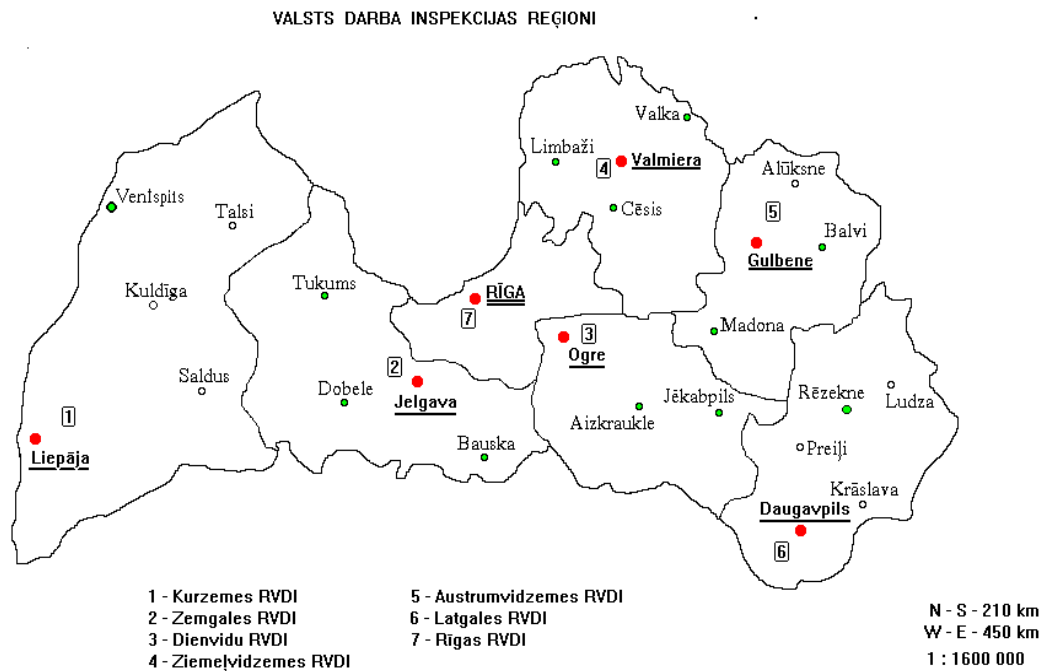
- galvenās inspektores – **23**;
- vecākās inspektores – **50**;
- inspektores – **8**.

2.4. Ziņas par VDI struktūrvienību ģeogrāfisko izvietojumu

Valsts teritorijā darbojas **7 reģionālās Valsts darba inspekcijas (RVDI)**. Katrai RVDI ir sava uzraudzības zona, kura ir veidota, ievērojot Latvijas administratīvi teritoriālo sadalījumu rajonos. Katras RVDI uzraudzības zonas robežas atbilst konkrēto Latvijas rajonu robežām.

1. **Kurzemes RVDI** veic uzraudzību Saldus, Kuldīgas, Talsu, Ventspils un Liepājas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Liepājā.
2. **Zemgales RVDI** veic uzraudzību Bauskas, Jelgavas, Dobeles un Tukuma rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Jelgavā.

3. **Dienvidu RVDI** veic uzraudzību Ogres, Aizkraukles un Jēkabpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Ogrē.
4. **Ziemeļvidzemes RVDI** veic uzraudzību Limbažu, Valmieras, Valkas un Cēsu rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Valmierā.
5. **Austrumvidzemes RVDI** veic uzraudzību Balvu, Alūksnes, Madonas un Gulbenes rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Gulbenē.
6. **Latgales RVDI** veic uzraudzību Rēzeknes, Ludzas, Preiļu, Krāslavas un Daugavpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Daugavpilī.
7. **Rīgas RVDI** veic uzraudzību Rīgas un Jūrmalas pilsētā un Rīgas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Rīgā.

3. Dati par VDI kontrolē esošajiem uzņēmumiem un šajos uzņēmumos strādājošo skaits

VDI uzraudzībā esošo uzņēmumu skaits – **89732**.

Nodarbināto skaits VDI uzraudzībā esošajos uzņēmumos – **965029**.

4. Statistikas dati par apsekojumiem

VDI 2007.gadā apsekoto uzņēmumu skaits - **9477**, no tiem
vairāk kā vienu reizi gadā – **2069**;

VDI 2007.gadā veikusi uzņēmumos **13 538** apsekojumus.

5. Statistikas dati par atklātajiem pārkāpumiem un piemērotajām sankcijām

5.1. 2007.gadā VDI inspektori darba devējiem kopā izsnieguši **4737 rīkojumus**, kuros kopā konstatēti **26 750 pārkāpumi**, no tiem:

- darba tiesisko attiecību jomā – 5483;
- darba aizsardzības jomā – 20 784;
- bīstamo iekārtu uzraudzības jomā - 414;
- tīrgus uzraudzības jomā - 69.

5.2. Rīkojumos uzrādīto pārkāpumu analīze ļauj secināt, ka:

- **20,5 % (5483) pārkāpumu ir darba tiesisko attiecību jomā.** Darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu prasību pārkāpumu procentuālā attiecība pret visiem VDI konstatētajiem pārkāpumiem, kas vairāku gadu periodā nav būtiski mainījies (salīdzinājumam: 2006.gadā – 17 % Darba likuma pārkāpumu, 2005.gadā bija 17,5 %, 2004.gadā – 18,5 %), 2007.gadā ir pieaugusi. Tas, galvenokārt, ir VDI aktīvā nelegālās nodarbinātības samazināšanas darba rezultāts. Galvenie darba likumdošanas pārkāpumi bija:
 - 59,4 % (3256) no pārkāpumiem darba tiesisko attiecību jomā ir par darba līgumiem – darba līgumu nenoslēgšana ar darbiniekiem, nepilnīga vai neprecīza to noformēšana; netiek veikta darba līgumu uzskaitē u.c.;
 - 14,9 % (814) - par darba samaksu (netiek apmaksāts virsstundu vai nakts darbs, netiek savlaicīgi izmaksāta darba alga u.c.);
 - 21,5 % (1181) - par darba un atpūtas laiku (netiek piešķirts ikgadējais apmaksātais atvaļinājums, netiek piešķirts mācību atvaļinājums valsts eksāmenu kārtošanai u.c.);
 - 4,2% (232) - citi darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi (netiek izmaksātas atvaļinājuma kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu, ja nodarbinātais no darba tiek atbrīvots; bērni vecumā no 13 gadiem tiek nodarbināti tādos darbos, kuros viņus nodarbināt nav atļauts u.c.).
- **77,7 % (20 784) pārkāpumu ir darba aizsardzības jomā.** 35% no visiem darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumu gadījumiem nebija ievēroti MK 2007.gada 2.oktobra noteikumi Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”, 14,8% - MK 2003.gada 17.jūnija noteikumi Nr. 323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”, 13,6% - MK 2004.gada 8.jūnija noteikumi Nr. 527 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”, 11,3% - Darba aizsardzības likums, 6,2% - MK 2002.gada 20.augusta noteikumi Nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”, 5,2% - MK 2002.gada 9.decembra noteikumi Nr. 526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā”. No visiem darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem:
 - 80,3 % - organizatoriska rakstura;
 - 19,7 % - tehniska rakstura.

Pēc darba aizsardzības normatīvu organizatoriskā un tehniskā rakstura pārkāpumu savstarpējās attiecības var secināt, ka darba devēji lielāku uzmanību pievērš ražošanas iekārtu, darbgaldu, aparātu u.c. tehnisko iekārtu iegādei, apkopei un uzturēšanai, bet nepietiekami velta uzmanību darba kvalitatīvai aizsardzības sistēmas izveidošanai un ieviešanai uzņēmumā, apmācības jautājumiem. Mazo uzņēmumu darba devējiem bieži vien nepietiek finanšu, lai darba aizsardzības speciālistu apmācītu vai piesaistītu, tā ir īpaši liela problēma zemnieku saimniecībās.

- **1,8 % (483) pārkāpumu ir bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jomā** (nav veiktas bīstamo iekārtu tehniskās pārbaudes, tiek darbinātas bīstamās iekārtas bez ekspluatācijas atļaujas, nav rakstiski noformēts rīkojums par atbildīgā speciālista norīkošanu, kas atbild par stāvokli, lietošanu un apkopi u.c.). No visiem bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jomu regulējošo normatīvu pārkāpumiem:
 - 60,9% - organizatoriska rakstura;
 - 39,1% - tehniska rakstura.

5.3. Piemērotās sankcijas un to veids

2007.gadā par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu ekspluatācijas normatīvo aktu pārkāpumiem tika piemēroti **2 418 administratīvie sodi**:

- **2206 naudas sodi** (kopsummā par 287 483 Ls):
 - par darba tiesisko attiecību normatīvo aktu pārkāpumiem – **1485**;
 - par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem – **878** (t.sk. par bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības pārkāpumiem – **55**);
- **212 brīdinājumi**.

2007.gadā kopā apturētas **35 uzņēmumu struktūrvienības, 70 mašīnas un iekārtas, t.sk. 47 bīstamās iekārtas**.

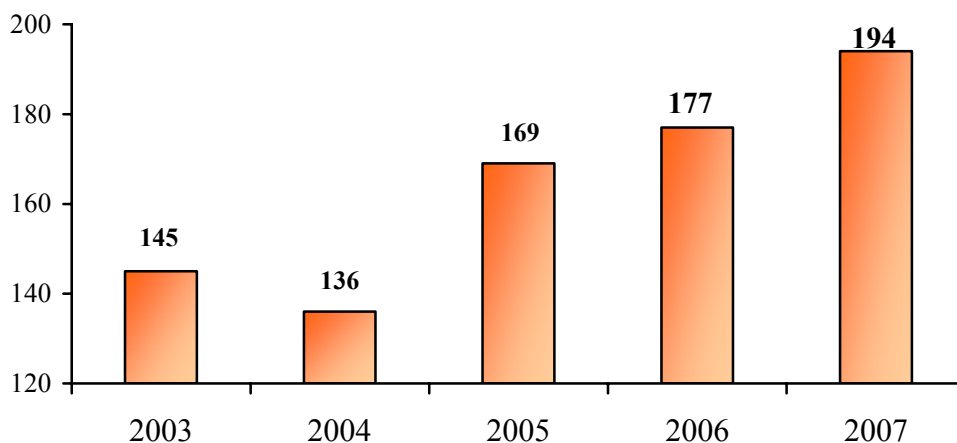
2007.gadā izsniegts **51 brīdinājums par darbības apturēšanu**.

6. Statistikas dati par nelaimes gadījumiem darbā

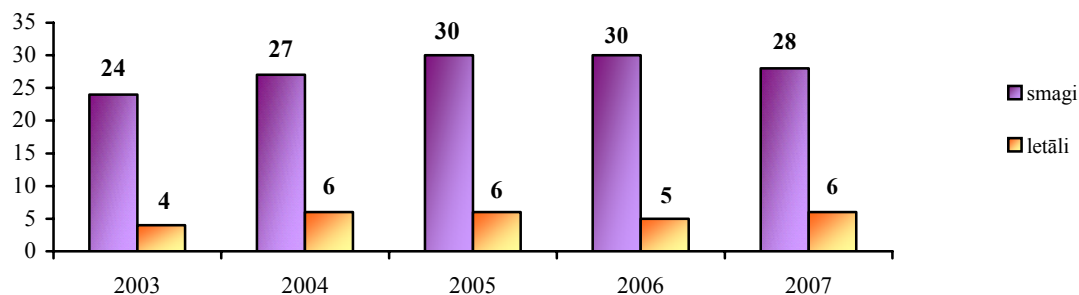
Pēc VDI rīcībā esošās informācijas 2007. gadā valstī nelaimes gadījumos cieta 1870 darbinieki, no tiem 58 gāja bojā un 268 ieguva smagas traumas (skat. 1. un 2.attēlu). Salīdzinot ar 2006. gada datiem, kopējais nelaimes gadījumos cietušo skaits ir palielinājies par 98 (5,5 %), bojā gājušo skaits par 5 (9,4 %), savukārt, smagi cietušo skaits samazinājies par 25 gadījumiem (8,5 %). Apkopotie dati par 2007.gadā darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem ļauj secināt, ka nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugums, galvenokārt, ir izskaidrojams ar lielo VDI atklāto slēpto nelaimes gadījumu darbā skaitu.

1.attēls

Nelaimes gadījumos kopējais cietušo skaits uz 100 000 strādājošiem (2003. – 2007.)

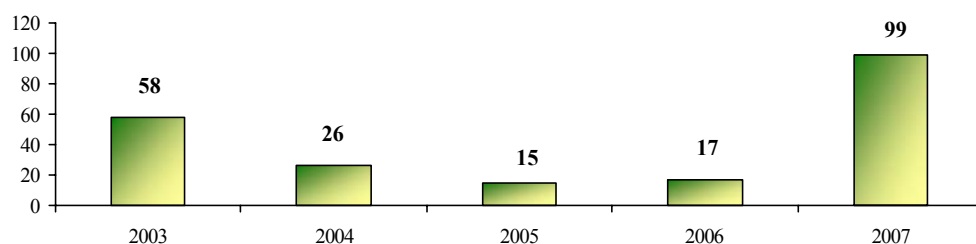

Nelaiemes gadījumos bojā gājušo un smagi cietušo skaits uz 100 000 strādājošiem (2003. – 2007.)

2007. gadā valstī tika atklāti 99 slēptie nelaimes gadījumi darbā. Salīdzinot ar 2006. gada datiem, ir redzams, ka atskaites periodā VDI atklāto notikušo slēpto nelaimes gadījumu darbā skaits ir palielinājušies gandrīz 6 reizes (skat. 3.attēlu). Tas izskaidrojams ar VDI aktīvu sadarbību ar citām valsts iestādēm un VDI aktīvi veiktajām informēšanas kampaņām par darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem, kā rezultātā darbinieki ir kļuvuši informētāki par savām tiesībām, kas saistītas ar darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem.

VDI atklāto slēpto nelaimes gadījumu darbā skaits dinamika (2003. – 2007.)

Analizējot atskaites periodā **notikušos nelaimes gadījumus darbā pēc nozarēm** (skat. 1.tabulu), jāsecina, ka Latvijā kokapstrādes nozare jau vairākus gadus pēc kārtas atrodas pirmajā vietā darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita ziņā. Galvenie cēloņi lielajam negadījumu skaitam kokapstrādes nozarē ir cietušo darbinieku nelielais darba stāžs un līdz ar to nepietiekamās profesionālās iemaņas. Jāatzīmē, ka nereti paši darbinieki vieglprātīgi attiecas pret uzdoto pienākumu pildīšanu (lielākoties neapturēta darbgalda attīrīšana no skaidām, nomalēm utt.), nelieto individuālos aizsardzības līdzekļus u.c. Būvniecības nozarē notikušo nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugums izskaidrojams ar šīs nozares straujo attīstību Latvijā 2007. gadā. Tāpēc būvobjektos nereti tika nodarbināti nepietiekoši apmācīti darbinieki, nenodrošinot pietiekoši drošus darba apstākļus. Tāpat var konstatēt, ka bieži būvobjektos netika novērtēti iespējamie darba vides riska faktori, jo būvobjektos darbus nereti veica vairāki uzņēmumi, bet darba vides riska faktoros pilnībā nenovērtēja neviens no uzņēmumiem.

Nelaiimes gadījumos darbā cietušo sadalījums pa nozarēm (pēc NACE klasifikatora)

	Nozares	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	8	772	20	16	8	3
B	ZVEJNIECĪBA	3	1	2	0	0	1
C	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	10	11	1	4	1	0
D	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	611	593	89	72	17	9
E	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES UN ŪDENS APGĀDE	37	53	3	6	1	2
F	BŪVNICĪBA	222	251	66	75	10	21
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU, MOTOCIKLU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	152	178	22	21	0	4
H	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	15	29	0	1	1	1
I	TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	294	275	34	29	8	14
J	FINANŠU STARPNICĪBA	1	9	0	1	0	0
K	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU, NOMA, DATORPAKALPOJUMI, ZINĀTNE UN CITI KOMERCPAKALPOJUMI	25	34	7	3	2	1
L	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	68	68	8	5	0	1
M	IZGLĪTĪBA	56	59	10	11	2	0
N	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	128	148	11	10	0	0
O	SABIEDRISKIE, SOCIĀLIE UN INDIVIDUĀLIE PAKALPOJUMI	69	87	20	14	3	1
Q	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	3	2	0	0	0	0
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

Analizējot 2007.gadā notikušajos nelaiimes gadījumos darbā cietušo profesijas, var secināt, ka visvairāk cietuši kvalificēti strādnieki un amatnieki (būvstrādnieki, atslēdznieki, elektriķi, mehāniķi u.c.); iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri (koksnes apstrādes iekārtu operatori, transportlīdzekļu vadītāji u.c.); vienkāršo profesiju strādnieki (pārdevēji, palīgstrādnieki, sētnieki u.c.). Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, cietušo profesijas būtiski nav mainījušās (skat. 2.tabulu).

2.tabula

Nelaiemes gadījumos darbā cietušo sadalījums pēc profesijām (atbilstoši LR profesiju klasifikatoram)

	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	36	58	11	13	3	5
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	68	96	6	12	0	0
3	SPECIĀLISTI	103	127	15	13	4	3
4	KALPOTĀJI	102	99	7	9	2	2
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZniecības DARBINIEKI	192	211	13	15	0	1
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMniecības UN ZIVSAIMniecības DARBINIEKI	25	15	6	2	1	1
7	KVALIFICĒTI STRĀDnieki UN AMATnieki	456	480	92	85	12	19
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	425	424	72	56	18	15
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	365	360	71	63	13	12
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

Kā galvenie darbā notikušo nelaiemes gadījumu cēloņi 2007.gadā (skat. 3.tabulu) jāmin darba drošības noteikumu vai instrukciju neievērošana (823); darbinieku nepietiekoša uzmanība, pildot darba pienākumus (533); ceļu satiksmes noteikumu neievērošana (148); trūkumi darba organizācijā, t.sk. nepietiekoša kontrole par darba drošības instrukciju prasību ievērošanu un darba izpildi (94); vardarbība (94); neapmierinoša darbinieku apmācība un instruēšana darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos (86) u.c.

3.tabula

Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem

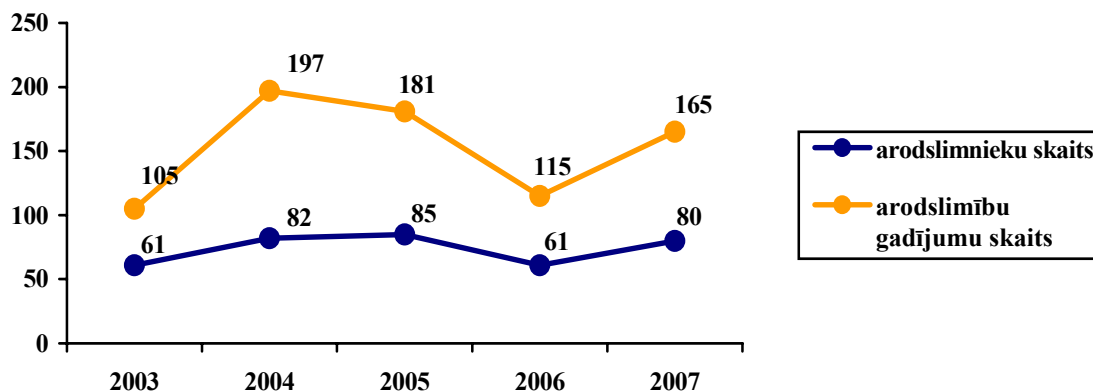
	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	180	147	47	42	8	5
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1410	1512	216	221	38	31
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	227	250	116	114	18	27
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	115	148	24	27	10	14
5	Vardarbība (uzbrukumi)	96	94	4	7	1	0
6	Pārējie	34	23	5	3	3	4
	kopā	2062	2174	412	414	78	81

7. Statistikas dati par arodslimībām

Latvijā 2007. gadā apstiprināti 776 pirmreizējie arodslimnieki. Tas ir par 187 (31,7 %) arodslimniekiem vairāk kā 2006. gadā. Vienam cilvēkam ir konstatētas vairākas saslimšanas, tādēļ reģistrēto arodslimību skaits (1591 - arodslimības) ir daudz lielāks par arodslimnieku skaitu.

4.attēls

Pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību gadījumu skaits Latvijā uz 100000 strādājošiem (2003. – 2007.)

Izvērtējot arodslimību gadījumus pa uzņēmumu ekonomiskās darbības nozarēm (skat. 4.tabulu), redzams, ka arodslimnieku skaits pieaudzis visos ekonomiskās darbības veidos. Visvairāk arodslimnieku ir apstiprināti: apstrādes rūpniecības nozarē (33,1%); transporta un sakaru nozarē (16,9%); veselības un sociālās aprūpes nozarē (14,7%).

Apstrādes rūpniecības nozarē pirmā vietā ir skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 41,2%, tad seko nervu sistēmas slimības – 23,7%, elpošanas sistēmas slimības – 19,5% un citas arodslimības – 15,6%.

Atskaites periodā pieaudzis apstiprināto arodslimību skaits transporta nozares darbiniekiem. Raksturīgas saslimšanas transporta nozares uzņēmumu darbiniekiem ir vibrācijas slimība – 46,6%, mugurkaula slimības – 44,3%, kas tiek konstatētas darbiniekiem ar lielu darba stāžu vispārējās, vietējās vibrācijas un ergonomisko risku ietekmē. 83,2% arodslimnieku transporta nozarē ir vīrieši.

Veselības un sociālās aprūpes nozarē 2007.gadā reģistrēts trešais lielākais arodslimnieku skaits. Visvairāk medicīnas darbiniekiem reģistrētas skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 53,5%, infekcijas – 18,4%, nervu sistēmas slimības – 14,9%. Pārsvarā saslimušās ir sievietes – 82,5%.

Arodslimnieku sadalījums pa nozarēm (pēc NACE klasifikatora)

	Arodslimnieku sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem, atbilstoši NACE klasifikatoram	2006	2007
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	64	88
B	ZVEJNIECĪBA	4	8
C	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	5	8
D	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	191	257
E	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES UN ŪDENS APĢĀDE	12	21
F	BŪVNIECĪBA	36	41
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBĪĻU, MOTOCIKĻU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	24	28
H	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	5	6
I	TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	98	131
J	FINANŠU STARPNIECĪBA	2	2
K	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU, NOMA, DATORPAKALPOJUMI, ZINĀTNE UN CITI KOMERCPAKALPOJUMI	3	5
L	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	16	11
M	IZGLĪTĪBA	26	31
N	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	82	114
O	SABIEDRISKIE, SOCIĀLIE UN INDIVIDUĀLIE PAKALPOJUMI	20	23
P	MĀJSAIMNIECĪBU DARBĪBA	1	0
Q	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	0	2
	kopā	589	776

Analizējot arodslimnieku profesiju struktūru (skat. 5.tabulu), var konstatēt, ka visvairāk saslimušo ir sekojošās grupās: iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri –35,9%: kvalificēti strādnieki un amatnieki – 25,5% (pieaugums par 6,2%); vecākie speciālisti – 8,8%; speciālisti – 8,8%; vienkāršās profesijas– 7,9%; pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki – 6,3%.

Iekārtu un mašīnu operatoru un izstrādājumu montieru grupā visvairāk reģistrēti arodslimnieki ar ilgstošu darba vides riska faktoru iedarbības laiku. Var secināt, ka puse no arodslimniekiem ir saistīta ar tehnoloģisko iekārtu ekspluatāciju, kam ir raksturīga piespiedu darba poza, monotons darbs, dažādu muskuļu grupu sasprindzinājums, kas arī ir uzskatāms par arodslimību rašanās iemeslu.

Arodslimnieku sadalījums pēc profesijām

	Arodslimnieku sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši, profesiju klasifikatoram	2006	2007
1	LIKUMDEVĒJI VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	2	4
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	52	68
3	SPECIĀLISTI	48	68
4	KALPOTĀJI	13	17
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZniecības DARBINIEKI	41	49
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	20	32
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	138	198
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	224	279
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	51	61
	kopā	589	776

Analizējot arodslimības pēc 10. Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikatora (skat. 6.tabulu), redzams, ka apstiprināto arodslimību skaits palielinājies visās slimību grupās. Visvairāk saslimušo ir šādās slimību grupās: skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 41,5 %; saindēšanās un citu ārēju iedarbību sekas – 20,6% (vibrācijas slimība); nervu sistēmas slimības – 16,9%; elpošanas sistēmas slimības – 12,2%.

Arodslimību grupas atbilstoši 10. starptautiskajai slimību klasifikācijai

	Arodslimību grupas un kods, atbilstoši 10. starptautiskai slimību klasifikācijai	2006	2007
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	11	21
C00–D48	Audzēji (ļaudabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	5	11
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	188	131
H00-H59	Acs un tās palīgorgānu slimības	1	0
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	11	17
I00-I99	Asinsrites slimības	1	1
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	71	95
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	7	14
M00-M99	Skeleta – muskuļu - saistaudu sistēmas slimības	161	322
R00-R99	Citur neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	0	3
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	133	160
Y10-Y34	Negadījums ar neprecizētu nodomu	0	1
	kopā	589	776

Valsts darba inspekcijas direktore

Rita Elce

Sagatavoja Stratēģijas un analīzes nodaļa